

| **IN MEMORIAM** |

NEDJELJKO MIHANOVIĆ (1930.–2022.)

Kao što je veći dio svojega radnog vijeka proživio samozatajno, uranjajući u pjesnički svijet klasika hrvatske književnosti 20. stoljeća, Nedjeljko Mihanović u tišini je 28. siječnja 2022. godine napustio svijet.

Nedjeljko Mihanović bio je ugledan povjesničar hrvatske književnosti koji je njegovao osobit interes za hrvatsko pjesništvo. Napisao je niz monografija o hrvatskim pjesnicima, uredio i predgovorima popratio na desetke izabranih i sabranih djela hrvatskih autora, pretežito iz razdoblja novije hrvatske književnosti.

Mihanović je rođen 16. veljače 1930. godine u Sitnom Donjem, pokraj Splita. U Splitu je završio Klasičnu gimnaziju. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu upisuje studij romanistike i slavistike 1954. godine. Odabir tih studijskih grupa uvelike je utjecao na kasniji odabir njegovih književnih tema koje su velikim dijelom ipak bile vezane uz pjesničke opuse mediteransko-jadranskoga areala. Jedna od njegovih velikih “jadranskih tema” bio je pjesnik Vladimir Nazor. Godine 1975. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu doktorirao je tezom “Lirika Vladimira Nazora”. Od 1958., kada je zaposlen kao asistent u Institutu za književnost današnje Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a kasnije upravitelj Odsjeka za književnost u Zavodu za književnost i teatrologiju HAZU, filigranski se bavio uređivanjem i priređivanjem najčešće izabranih djela hrvatskih književnika. Izdvojit ćemo samo neke autore – Fran Mažuranić, August Harambašić, Ladislav Vukelić, Andrija Palmović, Rikard Jorgovanić, Franjo Marković, Vjekoslav Majer, Grigor Vitez, Grgur Karlovčan, Mihovil Pavlek Miškina, Ilija Jakovljević, Nikola Milićević, Josip Pupačić, Branislav Zeljković, Nikola Pulić, Saša Vereš, Vojislav Kuzmanović, Stanko Juriša, Zlatko Tomičić, Vladimir Nazor, Izidor Poljak, Đuro Sudeta, Jeronim Korner, Lucijan Kordić, Rajmund Kupareo i dr.

Priredio je i sabrana djela hrvatskih pjesničkih bardova – Tina Ujevića (1963.–1967.), Antuna Gustava Matoša (1973.), Vladimira Nazora (1977.), Antuna Branka Šimića (1988. i 1998.) te Vjekoslava Majera (1978.).

Uz predan znanstveni rad Nedjeljko Mihanović sedamdesetih godina prošloga stoljeća pisao je i scenarije za dokumentarne filmove o Vladimiru Nazoru, Vjekoslavu Majeru, Antunu Mihanoviću, Antunu Gustavu Matošu, Ivani Brlić-Mažuranić i Augustu Cesarcu. Priredio je i petnaestak memorijalnih književnih izložbi: “Julije Benešić i Hrvatsko narodno kazalište” (1960.), “Komemorativna izložba ‘književnici borci’” (1961.), “Ivan Mažuranić” (1965.), “Ivana Brlić-Mažuranić” (1971.), “Vladimir Nazor” (1972.), “Sándor Petöfi” (1973.), “Miroslav Krleža” (1973.), “Tin Ujević” (1975.), “Ivan Goran Kovačić” (1975.), “Dobriša Cesarić” (1977.), “Josip Pupačić”

(1978.), “Dragutin Tadijanović” (1980.), “Život i djelo Antuna Gustava Matoša” (1983.), “Julije Benešić” (1983.) i “Jure Kaštelan” (1990.).

Trajni zalag povijesti hrvatske književnosti Nedjeljko Mihanović ostavio je u svojim vrijednim monografijama o hrvatskim književnicima, hrvatskoj književnoj problematici i metodologiji. Izdvajamo njegova važnija djela – *Poezija Stanka Vraza* (1971.), *Pjesničko djelo Vladimira Nazora* (1976.), *Portreti i eseji o hrvatskim piscima* (1981.), *Oblikotvornost i smisao* (1987.), *Mjera i vrijednost* (1989.), *Govor umjetnosti* (1992.), *Poljički Parnas I.* (2005.) i *Poljički Parnas II. Poljička čitanka* (2009.), *Tajanstvenost umjetničke riječi* (2007.) i dr.

Devedesetih se godina Nedjeljko Mihanović tijekom iznimno teškoga ratnog razdoblja priključio političkom životu. Uz niz visokih političkih zaduženja, neko je vrijeme bio i predsjednik Hrvatskoga sabora. Dakle, obnašao je istu dužnost kao i njegova najomiljenija književna tema – Vladimir Nazor.

Nedjeljko Mihanović u povijesti hrvatske književnosti ostat će upamćen po iznimno vrijednim uredničkim projektima, vrsnim književnim uvidima, plastičnom i živopisnom stilu te eruditskoj širini kojom je pristupao čitanju opusa hrvatskih književnih velikana. Njegova je velika zasluga i u činjenici što je nakon demokratskih promjena uspio revitalizirati niz imena hrvatske književnosti koja su zbog ideoloških razloga desetljećima bila anatemizirana (osobito predstavnike hrvatske katoličke moderne). Njegov odnos prema kulturnom pejzažu iz kojega je ponikao, a koji je danas i mjesto njegova posljednjeg počivališta, tzv. Poljička republika, primjer je odanosti zavičaju po mjeri velike humanističke misli. Stoga i njemu samom danas pripada zaslužno mjesto na *poljičkom Parnasu*.

Sanja Knežević

VIKTOR ŽMEGAČ (1929.–2022.)

Unatoč njegovoj visokoj životnoj dobi odlazak Viktora Žmegača u srpnju 2022. godine hrvatsku je kulturnu javnost nemalo iznenadio. Svega nekoliko dana prije profesorne smrti u *Vijencu* smo čitali njegovu posljednju kolumnu. Viktor Žmegač u više od pola stoljeća predanoga rada na području germanistike, kroatistike, muzikologije i kulturologije postao je ikona hrvatske humanistike, ali i već zaboravljene uljuđene građanske erudicije. Bio je jedan od rijetkih znanstvenika koji se u znanosti istodobno etablirao na dva jezična područja te u dvije kulture; dakle Žmegač od svojih početaka piše na hrvatskom i njemačkom jeziku te objavljuje u Hrvatskoj i Njemačkoj. Za svoj je rad ovjenčan brojnim nagradama i priznanjima. Iza njega ostale su tisuće briljantnih stranica među kojima su mnoge presudne za razvoj hrvatske filologije i kulturologije.

Viktor Žmegač rođen je 21. ožujka 1929. godine u Slatini. Gimnaziju je pohađao u Virovitici i Osijeku, a studij germanistike i kroatistike (jugoslavistike) završio je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Studij germanistike i muzikologije kasnije je pohađao i u Göttingenu. Godine 1959. stekao je doktorat znanosti. Od 1971. godine bio je redoviti profesor njemačke književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Viktor Žmegač za sobom je u prvom redu ostavio nevjerojatan znanstveni opus, a potom i onaj esejistički, pa njegovo djelo Dubravka Oraić Tolić s pravom deklarira kao “opus magnum Žmegačianum”. Već njegovo prvo djelo – *Književno stvaralaštvo i povijest društva* iz 1976. godine – postalo je prekretničko u hrvatskoj znanosti o književnosti. Naime, on je prvi iskoračio iz dotad isključivo imanentnoga pristupa interpretaciji književnoga teksta i u proces interpretacije uključio kulturu. Toj je metodi ostao vjeran do posljednjega zapisa. Izdajamo i sljedeće naslove objavljene u Hrvatskoj: *Književnost i zbilja* (1982.), *Istina fikcije* (1982.), *Težišta modernizma* (1986.), *Krležini evropski obzori* (1986. i 2001.), *Povijesna poetika romana* (1987., 1991., 2004.), *Književnost i filozofija povijesti* (1994.), *Duh impresionizma i secesije* (1993., 1997.), *Bečka moderna* (1998.), *Hrvatska novela* (u suautorstvu s Ivom Franjšom 1998.), *Književni protusvjetovi* (u suautorstvu s Nikolom Batušićem i Zoranom Kravarom 2001.), *Književnost i glazba* (2003.), *Od Bacha do Bauhauusa* (2006.), *Majstori europske glazbe* (2009.), *Prošlost i budućnost 20. stoljeća* (2010.), *Filozof igra nogomet* (2010.), *Europa puta deset* (2014.), *Strast i konstruktivizam duha* (2014.), *Četiri europska grada* (2017.), *Portreti gradova* (2019.) i dr.

Za niz djela Viktor Žmegač ovjenčan je uglednim nacionalnim i inozemnim nagradama. Dobitnik je Herderove nagrade, Gundolfove nagrade, Nazorove godišnje nagrade i Nazorove nagrade za životno djelo, Nagrade Krležina fonda, znanstvene nagrade zaklade Alexandera von Humboldta, Državne nagrade za životno djelo,

Strossmayerove nagrade, nagrade Bavorske akademije umjetnosti. Zanimljivo je da je Viktor Žmegač dobio i Nagradu “Josip Andreis” za muzikologiju.

Kao dio velikog četverolista Zagrebačke stilističke škole, dakle uz Aleksandra Flakera, Ivu Frangeša i Zdenka Škreba, Viktor Žmegač, osim što je Školu gradio svojim znanstvenim djelom, više od dvadeset godina bio je glavni urednik časopisa *Umjetnost riječi*. Kao član uredništva sudjelovao je i u kreiranju časopisa *Germanistik i Text und Kontext*.

Viktor Žmegač bio je član više uglednih znanstvenih i kulturnih udruženja i društava; među inima bio je redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, inozemni član Saske akademije u Leipzigu te član znanstvenog društva Academia Europaea u Londonu.

U kolikoj su mjeri Žmegačev rad, njegova originalnost i renesansna znatiželja za sve oblike umjetnosti prepoznati i izvan hrvatskih granica, govori i činjenica da su mu posvećena dva međunarodna zbornika: *Poetik und Geschichte* (1989.) i *Literatur im Wandel* (1999.).

Odlaskom Viktora Žmegača hrvatska se znanost o književnosti nije samo oprostila od posljednjega velikog predstavnika Zagrebačke stilističke škole, oprostila se od znanstvenika čija će eruditska širina u čitanju europske i hrvatske književnosti zadugo biti nenadomjestiva.

Sanja Knežević

